

Абакуменко О.В.

КРЕДИТНІ ДЕРИВАТИВИ ЯК ІНСТРУМЕНТ ЗМЕНШЕННЯ ФІНАНСОВИХ РИЗИКІВ

Основним фактором, що стримує процес перерозподілу фінансових потоків через інститути банківської системи, виступає значний кредитний ризик, який значною мірою обумовлений економічною нестабільністю в країні. З огляду на це, питання управління ним та впровадження інструментів, які здатні мінімізувати негативні наслідки його прояву, набувають все більшої актуальності. Одним з методів скорочення кредитних ризиків є застосування кредитних деривативів.

Проблеми та перспективи використання кредитних деривативів з метою захисту інвесторів, поживлення банківської та фінансової системи знайшли своє відображення в публікаціях Брегін Н., Воробйової З., Кашкіна О., Міркіна Я., Мозгового О., Шапран Н., Шапран В., Сохацької О. тощо.

Метою даної статті є аналіз основних тенденцій розвитку ринку кредитних деривативів в світі, оцінка основних проблем використання цих похідних на вітчизняному фінансовому ринку та обґрунтування напрямів їх вирішення.

Кредитні деривативи – це вид структурованих фінансових інструментів, які відокремлюють кредитний ризик від активу та дозволяють бенефіціару перенести кредитний ризик, пов'язаний з цим активом, на гаранта [1, с.14].

Основні види кредитних деривативів узагальнені на рис.1.

Поряд із традиційними деривативами виділяють сек'юритизацію активів - сутність її полягає в трансформації низьколіквідних активів в цінні папери, забезпечені грошовими надходженнями від портфелю цих активів, в результаті якої відбувається перерозподіл ризику між первинними власниками активів, гарантом та інвесторами [3].

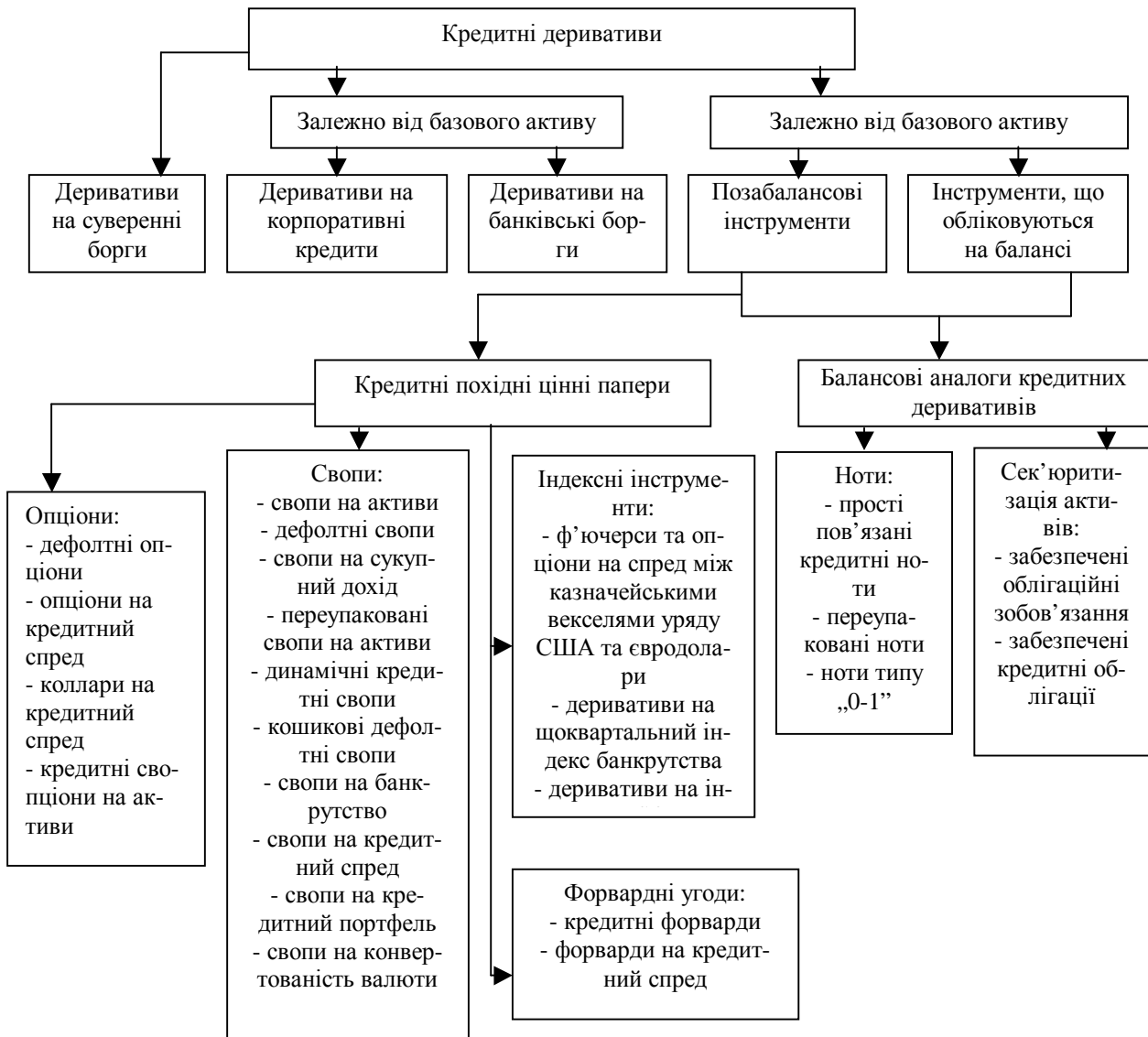

Рис.1 Класифікація кредитних деривативів

Популярність сек'юритизації активів обумовлена об'єктивною потребою підвищення ліквідності фінансових інструментів в умовах лібералізації та інтернаціоналізації фінансових ринків та вирішення завдань управління фінансовими потоками капіталу [4,с.18]. В світовій практиці виділяють 2 основні моделі сек'юритизації активів – балансову та синтетичну. При балансовій сек'юритизації пул активів, що виступає забезпеченням за борговими зобов'язаннями, передається управляючій компанії (спеціальній юридичній особі, яка засновується суто для управління пулом та перерозподілу фінансових потоків між головною компанією та інвесторами); при синтетичній – пул активів залишається на балансі емітента боргових зобов'язань.

Кредитні деривативи як клас інструментів виникли в наприкінці 20 ст. Ринок цих інструментів розширювався стрімкими темпами та в кінці 90-х років перевищував 1 трлн.дол. США на рік [2,с.37].

На сучасному етапі ринок кредитних деривативів характеризується високою концентрацією серед провідних світових фінансових центрів. За даними рис.2 можна виділити два найбільших позабіржових ринків в Лондоні та Нью-Йорку, на які припадає більшість укладених угод.

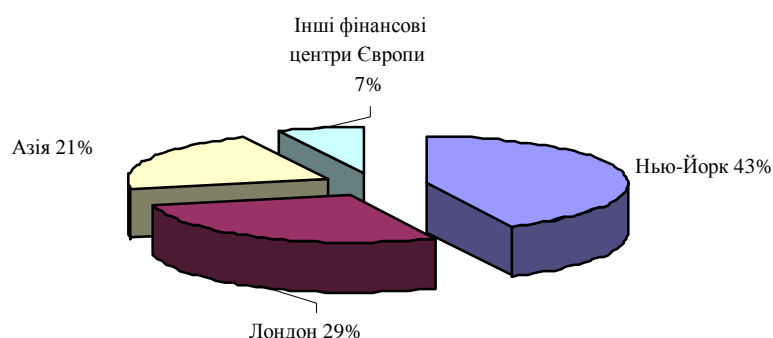

Рис.2. Географічна структура ринку кредитних деривативів за місцем знаходження основних операторів

Структура ринку кредитних деривативів в розрізі інструментів відображена на рис.3. Найбільший обсяг укладених угод припадає на операції зі свопами на сукупний дохід – більш ніж 1/3 від загального обсягу ринку. Саме за цими контрактами середня сума угод є найбільш значною. Такі показники пояснюються домінуючим положенням на ринку великих інвестиційних банків, які ефективно диверсифікують власні та клієнтські портфелі за допомогою свопів на сукупний дохід, обмінюючись один з одним кредитними ризиками [1,с.59].

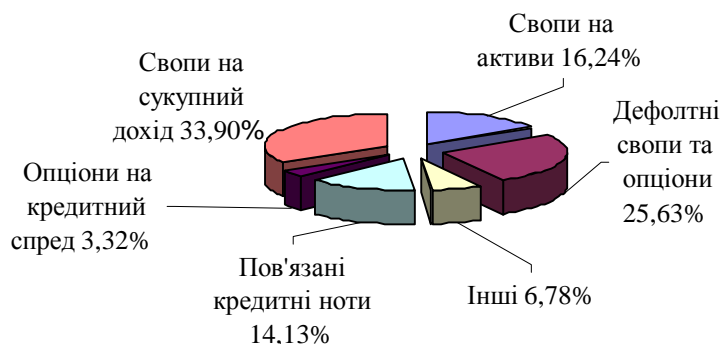

Рис. 3. Ринок кредитних деривативів в розрізі інструментів

Питання структури ризиків пов'язане насамперед із проблемою ліквідності ринку кредитних деривативів. Обсяги ринку кредитних деривативів в розрізі інструментів та ризиків, що покриваються ними, представлено в табл.1.

Як свідчать дані табл.1, саме на ризики а боргами ринків, що розвиваються, припадає більш ніж 50% всього ринку. Це пояснюється тим, що облігації чи інші боргові зобов'язання, що представляють собою фу-

КРЕДИТНІ ДЕРИВАТИВИ ЯК ІНСТРУМЕНТ ЗМЕНШЕННЯ ФІНАНСОВИХ РИЗИКІВ

ндамент даних деривативів, відрізняються високою ліквідністю, ризик за ними можна досить точно оцінити. Корпоративні позики займають останнє місце в структурі ринку кредитних деривативів, що пояснюється індивідуалізованістю та специфічністю даного фінансового продукту.

Зростання обсягів ринку кредитних деривативів в світі супроводжується розширенням кола його учасників. Таке розширення має як кількісну, так і якісну складову [1,с.69].

Таблиця 1. Загальний обсяг ринку кредитних деривативів в розрізі інструментів та ризиків, що покриваються ними, млн.\$

Інструменти	Базовий актив			Всього
	Корпоративні облигації	Корпоративні позики	Борги ринків, що розвиваються	
Кредитні форварди	100	0	250	350
Свопи на сукупний дохід	2500	5000	5000	12500
Опціони на кредитний спред	250	50	7500	7800
Кредитні (дефолтні) свопи	5000	50	5000	10500
Кореляційні інструменти	2000	0	0	2000
Структуровані ноти	500	500	5000	6000
Всього	10350	6050	22750	39150

В структурі ринку спостерігається тенденція до розширення кола учасників. На рис. 4 та 5 відображена структура учасників ринку кредитних деривативів (відповідно покупців та продавців кредитного захисту).

Як свідчать наведені дані, саме банки виступають основними кінцевими споживачами кредитних деривативів - на них припадало біля 50% обсягу інструментів, що знаходяться в обігу. Слід також відмітити активну діяльність на ринку пайових, пенсійних фондів в ролі продавців кредитного захисту (до 10% від всього обсягу укладених угод).

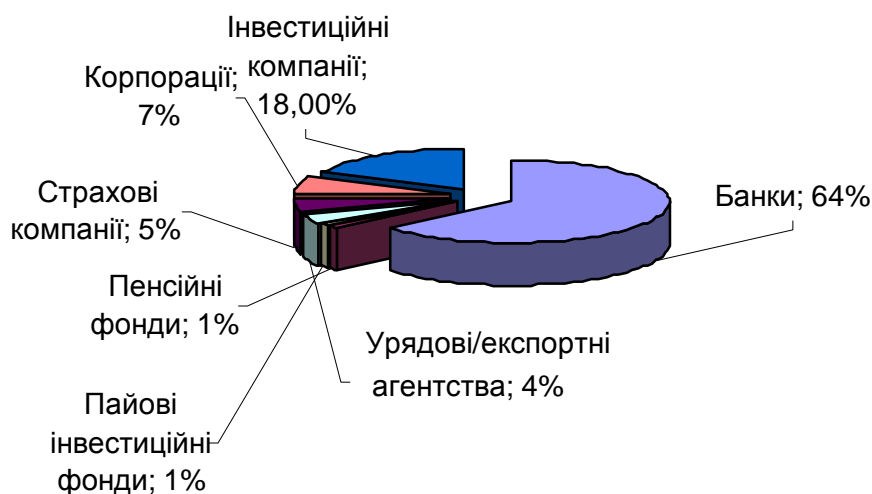

Рис.4. Структура учасників ринку кредитних деривативів: покупці кредитного захисту

Все більшу активність в перерозподілі кредитних ризиків проявляють страхові компанії (10% від загального обсягу – як продавці кредитного захисту та 5%-як покупці).

За даними агенції Fitch, емність ринку кредитних деривативів на початок травня 2003 року становила \$1,3 трлн. Глобальність ринку забезпечувалась участю 200 міжнародних банківсько-фінансових груп [5, с.26].

В Україні кредитні деривативи використовуються здебільшого в одиничних випадках, що обумовлено низкою факторів:

- відсутність законодавчої бази, яка би чітко регулювала операції з кредитними деривативами, неузгодженість між собою існуючих законодавчих актів та положень;
- неінформованість суб'єктів господарювання про інструменти хеджування та недовіра до високоризикових фінансових інструментів;
- незначна статистика щодо операцій фінансових посередників з кредитними деривативами;
- існуюча система розкриття інформації учасниками ринку, яка не відповідає світовим стандартам.

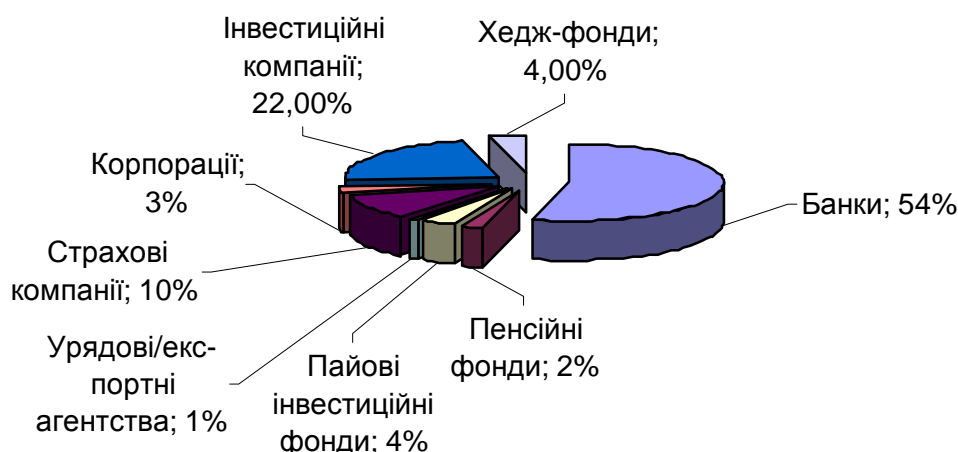

Рис.5. Структура учасників ринку кредитних деривативів: продавці кредитного захисту

Поява повноцінного ринку кредитних деривативів є об'єктивною необхідністю, дозволяючи підприємствам та фінансовим посередникам оптимізувати структуру кредитного портфелю, не обтяжуючи баланс надмірною дебіторською заборгованістю; застрахувати ризики неплатоспроможності контрагентів при відносно невеликих затратах; забезпечити безперебійний процес фінансування та активізувати роботу банківської та фінансової системи країни в цілому.

Джерела та література

1. Кавкин А.В. Рынок кредитных деривативов. – М.: Экзамен, 2001. – 288с.
2. Саймон Вайн. Кредитные деривативы в России // Рынок ценных бумаг.-№7. - 2000. – С.37 – 40.
3. Анисов А.Н., Малеева А.В. Теоретические аспекты секьюритизации банковских активов // Сборник научных трудов СевКавГТУ. Серия Экономика, 2005. – №1. //www.science.ncstu.ru
4. Маковецкий М.Ю. Роль рынка ценных бумаг в инвестиционном обеспечении экономического роста // Финансы и кредит. – 2004. - №9. – с.11-24.
5. Шапран Н., Шапран В. Кредитні деривативи // Цінні папери України. – 2003. - №20 С.23-26.

Андропова К.А.

ОСНОВНІ ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ КРЕДИТНОГО РИНКУ АР КРИМ

І. Вступ. Завдяки високій ефективності діяльності банків АР Крим за останні роки на сьогоднішній день можна передбачати позитивну перспективу розвитку кредитного ринку регіону як з погляду підвищення якості послуг, що надаються, так і надійності банківських інститутів регіону. Тому аналіз стану банківської системи регіону і виявлення основних тенденцій і перспектив розвитку кредитного ринку є дуже актуальним на сьогоднішній день.

У статті Федоров С.Л. [1, с. 51–57] вказує, що в даний час кредитний ринок представлений переважно банками, які націлені на роботу з середнім і крупним бізнесом. Сухов М.І. [2, с. 9–11] відзначає, що внаслідок великого потенціалу ринку очікується збільшення темпів зростання банківського сектора, спостерігається постійний прихід кредитних інститутів, який супроводжується посиленням конкуренції.

Воробйов Ю.Н. [3, с. 27–31] говорить, що активна інвестиційна політика банків може стати одним з найважливіших етапів реформування національної економіки, проведення її структурної перебудови і посилення інноваційного розвитку всіх сфер економічної діяльності. Другов О. [4, с. 116–121] відзначає, що банкам регіону необхідно приділяти увагу інвестуванню у реальний сектор економіки. Але без створення надійної системи захисту інтересів інвесторів неможливо забезпечити подальший розвиток кредитного ринку.

Кресная Т. [5, с. 49–50] робить акцент на тому, що з'являється необхідність визначення стратегії розвитку кредитного ринку в цілому, а також розвитку іноземних банків. Кіт Л. [6, с. 71–78] відзначає, що перспективним шляхом розвитку кредитного ринку є залучення іноземних банків.

ІІ. Постановка завдання. Проаналізувавши різні точки зору, можна зробити висновок, що у сучасних умовах прогнозується підвищення активності банківських установ. У зв'язку з цим виникає необхідність постійного дослідження розвитку банків як в цілому у країні, так і її регіонах, виявлення суттєвіших перспектив функціонування.

Основною метою статті є аналіз перспектив розвитку кредитного ринку АР Крим, розробка економіко-математичної моделі, по якій проаналізовані тенденція і тренди розвитку регіонального кредитного ринку